

**ประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการ  
ที่บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน  
รายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1  
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี**

**Lived experiences of the Nursing Students on Academic  
Services integrated between Arts and Culture Maintaining and  
Maternal and Newborn Nursing and Midwifery I course,  
Boromarajonani College of Nursing Chon Buri**

กิตติพร ประชาศรีสรเดช \*

อรรรณ ดวงใจ \*\*

ธัญญมล สุริยานิมิตรสุข \*\*\*

**บทคัดย่อ**

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา  
นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตของ  
นักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการที่บูรณาการงาน  
ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนรายวิชา  
การพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 วิทยาลัย  
พยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา  
พยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี  
ชลบุรี ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 75 คน  
การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม  
พร้อมทำบันทึก และการสนทนากลุ่ม การคัดเลือก  
นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 4

กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธี  
วิเคราะห์แก่นเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีประสบการณ์  
ชีวิตเกี่ยวกับการบริการวิชาการที่บูรณาการงานทำนุ  
บำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน แบ่งได้เป็น  
แก่นเนื้อหาหลัก (major themes) 3 ประการ ได้แก่ 1)  
การบริการวิชาการและภูมิปัญญาไทย พัฒนานักศึกษา  
สู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ 2) ข้อจำกัดให้ประสบการณ์  
และความรู้ที่ยิ่งใหญ่ 3) อุปสรรคเป็นบทเรียนสนับสนุน  
ให้เข้มแข็งและเจริญเติบโต นอกจากนี้ นักศึกษา  
พยาบาลได้ประสบการณ์ทางบวกต่อการให้บริการ

\* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

\*\* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

\*\*\* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

วิชาการทั้งต่อตนเองและผู้รับบริการวิชาการ รวมทั้งเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาพยาบาล รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาการพยาบาลอย่างมั่นใจ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะคือ วิทยาลัยควรมีการวางแผนการออกแบบการเรียนการสอนรายวิชาแบบบูรณาการกับการบริการวิชาการให้เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักศึกษา นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารการศึกษาในการวางแผนบริหารหลักสูตรและจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการกับการบริการวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะในการจัดทำโครงการที่บูรณาการในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีมาตรฐานผลการเรียนรู้รายวิชา คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 และเพิ่มศักยภาพนักศึกษาและประสบการณ์การเรียนรู้การทำงานในวิชาชีพพยาบาล อันจะเป็นผลให้นักศึกษาได้เพิ่มทักษะจากประสบการณ์ตรงซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษา

**คำสำคัญ :** ประสบการณ์ชีวิต, นักศึกษาพยาบาล, การบริการวิชาการ

## Abstract

The purpose of this research was to understand lived experiences of nursing students who practiced academic services that integrated between arts and cultural maintaining and Maternal and Newborn Nursing and Midwifery I course, Boromarajonani College of Nursing Chon Buri. The data were collected by means of participant observation, field note and

focus group. Purposive sampling was used to recruit twenty nursing students from 3rd year nursing students in the academic year 2015. Data were analyzed by using thematic analysis.

Four major themes that emerged from the data were: 1) Academic services, Thai's Life style and wisdom develop students to become registered nurses, 2) The limited provides great experience and knowledge, 3) barrier is an experience that encourage strength and growth, and 4) encourage confidence in clinical practice. Nursing students have a positive experience to serve both themselves and clients. Nursing students perceived that they have high self-esteem and positive attitude toward nursing professional. Nursing students were proud of the local wisdom. Nursing students knew and able to apply the gain knowledge and experience in clinical practice. The students suggested that college should be design instructional courses that integrated academic services to encourage a good experience and encourage a chance to develop the 21st century learning skills and enhance student learning experiences which will be useful to the students upon graduation.

**Keywords:** lived experiences, nursing students, Academic Services

## บทนำ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี เป็นสถาบันการศึกษาอุดมศึกษามีพันธกิจในการผลิตพยาบาลโดยจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและ

สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจหลักในฐานะของสถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน และเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายใน และภายนอก โดยในปีการศึกษา 2557 สำนักงานการอุดมศึกษาได้กำหนดตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งโดยเน้นให้สถาบันอุดมศึกษาได้จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีที่มีการบูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการทางสังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สถาบันพระบรมราชชนก, 2558)

ปีการศึกษา 2558 ภาควิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้และตระหนักถึงบทบาทที่สำคัญของพยาบาลในการใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลหญิงตั้งครรภ์และทารกที่มีภาวะปกติในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดได้อย่างเหมาะสม โดยมีการบริการวิชาการในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการความรู้จากภูมิปัญญาไทยมาวางแผนให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการโดยสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการเฉพาะรายบุคคล และเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลได้ตระหนักถึงบทบาทที่สำคัญของพยาบาลผดุงครรภ์และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าวิทยาลัยฯได้ดำเนินการเพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้มาตรฐานของทั้งระดับอุดมศึกษา และองค์วิชาชีพ กิจกรรมบริการวิชาการภาควิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์จัดให้แก่นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คือ การจัดนิทรรศการ “ส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดูแลมารดาและทารกด้วยภูมิปัญญาไทย” โดยเป็นการบริการวิชาการให้แก่กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ณ ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลบางทราย อำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี ในสัปดาห์ที่ 13 ของการเรียนการสอนของรายวิชา

การจัดทำกิจกรรมการบริการวิชาการที่บูรณาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 ได้สร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับนักศึกษาในหลายประการ แต่ยังคงพบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาในการให้บริการวิชาการที่บูรณาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนจำนวนน้อย คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตการให้บริการวิชาการที่บูรณาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาล จึงได้จัดทำวิจัยนี้ขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการที่บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. อาจารย์ในวิทยาลัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการที่บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนรายวิชาแบบบูรณาการกับการบริการวิชาการให้เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักศึกษา
2. เป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารการศึกษาในการวางแผนบริหารหลักสูตรและจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการกับการบริการวิชาการ

## คำถามการวิจัย

ประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการที่บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรีเป็นอย่างไร

## วิธีดำเนินการวิจัย

### ลักษณะงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study)

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 75 คน โดยคัดเลือกนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คน แบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นนักศึกษาตัวแทนแต่ละกลุ่มจำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยในแต่ละกลุ่มคัดเลือกผู้ที่เห็นหัวหน้าโครงการ 1 คน และสมาชิก 2 - 4 คน ผู้ให้ข้อมูลเต็มใจที่จะเข้าร่วมการวิจัยทุกคน

### การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยวิธีและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างโดยระบุว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับที่ไม่สามารถระบุถึงตัวบุคคลได้ และจะนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น นอกจากนี้การเข้าร่วมวิจัยขึ้นอยู่กับความสมัครใจสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ

กับการเรียนการสอนและการประเมินผลของวิชาแต่อย่างใด ภายหลังชี้แจงให้นักศึกษาลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Informed Consent)

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) ที่มีแนวคำถามสำหรับการอภิปรายกลุ่มจำนวน 8 ข้อ ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย ซึ่งนำไปหาความตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลศึกษา และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่ไม่เข้ากับกลุ่มที่เก็บข้อมูลจำนวน 3 คน ผลจากการทดลองใช้คำถามกับนักศึกษาทำให้ได้แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนละเอียดมากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มข้อคำถามจากแนวคำถามเดิมเป็นคำถามเพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติม เช่น นักศึกษาใช้ทักษะส่วนบุคคลอะไรบ้างมาใช้ในการบริการวิชาการ และนักศึกษาได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการบริการวิชาการครั้งนี้

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้กระทำภายหลังได้รับอนุมัติให้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเข้าพบนักศึกษา เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดขั้นตอนการทำวิจัย มอบคำชี้แจงสำหรับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาล หลังจากนั้นให้นักศึกษาพยาบาลที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลในขณะที่นักศึกษากำลังศึกษาในรายวิชา และจากการศึกษาโครงการของนักศึกษาแต่ละกลุ่มโดยวิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation) พร้อมทำบันทึก (field note)

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลในขณะที่นักศึกษาให้บริการวิชาการ โดยวิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation) พร้อมทำบันทึก (field note)

ระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังสิ้นสุดการให้บริการวิชาการเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยการสนทนากลุ่ม (focus group) กับนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลซึ่งใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้ พร้อมทั้งทำการบันทึกเทปและถอดเทปแบบคำต่อคำจัดทำเป็นบทสัมภาษณ์ (Transcript)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นเนื้อหา (Thematic analysis) โดยผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์ (Transcript) มาอ่านทำความเข้าใจทั้งหมดก่อนซึ่งการอ่านซ้ำไปมาจนเข้าใจแล้วนำมาระบุแก่นเนื้อหาต่างๆ ที่พบจากข้อมูล (emerging themes) จากนั้นนำมาจัดกรอบรหัส (coding scheme) โดยข้อมูลที่ได้อาจจะถูกนำมาสร้างรหัสภายใต้กรอบรหัสที่กำหนด และจัดทำเป็นแผนผัง (chart) ของแต่ละแก่นเนื้อหา (major theme) ที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างแก่นเนื้อหาที่พบจากข้อมูล

### การสร้าง的信ถือในการทำวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดของลินคอล์นและกูปาในการสร้างความน่าเชื่อถือมาใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ credibility คือ ผู้วิจัยได้อยู่ในชั้นเรียนระหว่างการดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 16 สัปดาห์ตลอดการศึกษาและขณะให้บริการวิชาการ (Prolonged engagement) และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพได้ตรวจสอบการตีความข้อมูล (Peer debriefing) และนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ให้นักศึกษาได้ตรวจสอบถึงความถูกต้องถึงความถูกต้องในการบรรยายประสบการณ์ชีวิตว่าตรงกับความจริงที่พวกเขา

ได้ให้ข้อมูลไว้หรือไม่ (Member checking) ทั้งนี้ผู้วิจัยวางแผนสร้างความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับ Confirmability โดยการบันทึกถ้อยความความคิด การตัดสินใจต่างๆ ในขณะดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

### ระยะเวลาดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2558 ถึงธันวาคม 2559

### ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 75 คน เป็นเพศชาย 5 คน (6.67%) และเพศหญิง 70 คน (93.33%) แบ่งนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 18 - 19 คน ดำเนินการจัดนิทรรศการในโครงการ “ส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลมารดาและทารกด้วยภูมิปัญญาไทย” โดยนักศึกษาได้จัดทำโครงการจำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการสายใยแห่งรัก สร้างสรรค์พัฒนาการทารกในครรภ์ โดยในโครงการประกอบด้วยกิจกรรมให้ความรู้โดยใช้บอร์ดในการนำเสนอข้อมูล กิจกรรมแสดงนวัตกรรมในการพัฒนาการกระตุ้นพัฒนาการทารกในครรภ์ และกิจกรรมเล่นเกมตอบคำถาม เช่น วงล้อพาโชค ล้วงไข่ 2) โครงการครอบครัวสัมพันธ์ดูแลกันก่อนหลังคลอด โดยในโครงการประกอบด้วยกิจกรรมจัดบอร์ดให้ความรู้เรื่องบทบาทของครอบครัวในการดูแลมารดาก่อนคลอดและหลังคลอด แจกแผ่นพับความรู้เรื่องบทบาทของครอบครัวในการดูแลมารดาก่อนคลอดและหลังคลอด สาธิตการอุ้มลูกอย่างถูกวิธีและให้ผู้ร่วมกิจกรรมสาธิตย้อนกลับ 3) โครงการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านรอบรู้สุขภาพใส่ใจส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยในโครงการประกอบด้วยกิจกรรมการบรรยายความรู้และจัดบอร์ดนิทรรศการ ฝึกทดสอบประเมินทักษะการประเมินพัฒนาการในวัยทารก (0 - 1 เดือน) ด้วยแบบประเมิน

DSPM และสถิติการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านปลาตะเพียนไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยมีกิจกรรมการสถิติการสานปลาตะเพียนจากทางมะพร้าวที่มีมากในท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี เพื่อใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสายตาของเด็ก และ 4) โครงการสมุนไพรกระตุ้นน้ำนมเพื่อลูกน้อย โดยในโครงการประกอบด้วยกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องการนำสมุนไพรกระตุ้นน้ำนมเพื่อลูกน้อย โดยการนำสมุนไพรที่มีรสร้อนของท้องถิ่นมาใช้กระตุ้นน้ำนม และใช้ในการทำลูกประคบสมุนไพรพร้อมทั้งมีตัวอย่างอาหารที่มีส่วนประกอบของสมุนไพรกระตุ้นน้ำนม พร้อมทั้งสถิติการปรุงอาหารและการทำลูกประคบกระตุ้นน้ำนม โดยโครงการทั้งหมดครอบคลุมการดูแลมารดา ทารก ทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด เน้นการดูแลมารดา และทารกด้วยภูมิปัญญาไทย ซึ่งการดูแลและส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารก มีเป้าหมายเพื่อให้มารดาและทารกมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ลดการเกิดปัญหาสุขภาพและภาวะเสี่ยง และถือเป็นบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากร ซึ่งเริ่มตั้งแต่การดูแลครรภ์ เพื่อให้การตั้งครรภ์และการคลอดอย่างมีคุณภาพ มารดาและทารกปลอดภัยและมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง โดยการนำภูมิปัญญาไทยมาเป็นส่วนหนึ่งในการดูแล

จากการอภิปรายกลุ่ม (focus group) นักศึกษาที่ผ่านประสบการณ์ในการให้บริการวิชาการที่บูรณาการกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 ร่วมกับการบันทึกของผู้วิจัยในการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการศึกษาโครงการ พบว่า นักศึกษามีประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับการบริการวิชาการที่บูรณาการกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนแบ่งได้เป็นแก่นเนื้อหาหลัก (major themes) 3 ประการ ได้แก่ 1) การบริการวิชาการและภูมิปัญญาไทย

พัฒนานักศึกษาสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ 2) ข้อจำกัดให้ประสบการณ์และความรู้ที่ยิ่งใหญ่ 3) อุปสรรคเป็นบทเรียนที่ทำให้เติบโตและเข้มแข็ง โดยมีรายละเอียดของแต่ละแก่นเนื้อหาหลักดังต่อไปนี้

## การบริการวิชาการและภูมิปัญญาไทย พัฒนา นักศึกษาสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ

นักศึกษามีมุมมองที่ดีต่อการบริการวิชาการ ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากประสบการณ์ชีวิตในการบริการวิชาการที่บูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 ซึ่งการจัดทำโครงการบริการวิชาการที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยโดยนักศึกษาในครั้งนี้ทำให้นักศึกษาได้พัฒนาสมรรถนะต่างๆ เช่น การเขียนโครงการ การจัดกิจกรรม การทำอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การบริหารจัดการโครงการ การสรุปโครงการ การสืบค้นข้อมูลเพื่อประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติการทำงานเป็นทีมในบทบาทผู้นำและสมาชิกทีม การปรับตัวและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การสืบค้นข้อมูลและนำไปใช้ในการอ้างอิง ตลอดจนสามารถเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอได้จากการจัดทำโครงการดังกล่าวทำให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการบริหารจัดการโครงการ มีการประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และภูมิใจในตนเองมากขึ้น ดังคำบอกเล่าของนักศึกษา ดังต่อไปนี้

“การจัดโครงการในครั้งนี้ทำให้พวกเราได้ค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการของโครงการ โดยกลุ่มของเราย่อมมีการสอนทำโยคะสำหรับหญิงในขณะตั้งครรภ์ ซึ่งเราต้องหาข้อมูลทั้งส่วนของการทำโยคะ ประโยชน์ในแต่ละท่า และต้องเป็นท่าที่

เหมาะสมสำหรับหญิงตั้งครรภ์ทำให้เราต้องอ่านหนังสือกันเยอะมาก หาข้อมูล และนำข้อมูลมาแชร์กัน พอเราเจอหญิงตั้งครรภ์บนตึกเราก็ได้แนะนำหญิงตั้งครรภ์ที่เราได้รับ Assignment ได้อย่างคล่องแคล่วโดยนำหลักวิชาการมาประกอบการแนะนำทำให้หญิงตั้งครรภ์สนใจและให้ความร่วมมือกับนักศึกษาในการเก็บประสบการณ์มาก พวกเรารู้สึกดีใจมากที่ได้แนะนำในสิ่งที่มีประโยชน์ทำให้เรามีความมั่นใจ และรู้ถึงประโยชน์ของการค้นคว้าและการอ่านหนังสือเยอะ ๆ”

“ในวันจัดนิทรรศการกลุ่มของพวกเรามีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยบางคนรับผิดชอบประจำบอร์ดความรู้ บางคนอยู่ในส่วนของการสาธิตการทำอาหารสมุนไพรกระตุ้นน้ำนม พอถึงวันจริงอาสาสมัครสาธารณสุขมีจำนวนเยอะมาก และมารุมนสนใจอยู่การสาธิตอาหารทำให้เราต้องแบ่งโต๊ะออกเป็น 2 จุดเพื่อให้เพียงพอกับผู้เข้าร่วม และต้องเพิ่มผู้สาธิต แต่เราก็สามารถทำได้โดยไม่เครียด เนื่องจากก่อนวันงานเรามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันตลอดเวลา และฝึกซ้อมการปรุงอาหารกันตลอด ทำให้เราแม่นวิชาการมากขึ้นเพราะยิ่งอธิบายเราก็ยิ่งจำแม่นมากขึ้น พอขึ้นฝึกที่ตึกหลังคลอด เราสามารถสอนหญิงหลังคลอดและครอบครัวได้อย่างดี เพราะจำได้แม่นทุกขั้นตอน”

นอกจากนี้ในแต่ละโครงการที่นักศึกษาจัดทำดำเนินการมีการนำเอาภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพ และทารกด้วยภูมิปัญญาไทย แต่นักศึกษาบางกลุ่มมีความคิดเห็นว่าบางครั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกมองข้ามไปทั้งที่มีคุณค่า ซึ่งเมื่อนักศึกษาได้ศึกษาอย่างลึกซึ้ง ทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์พูดคุย และนำมาจัดทำโครงการพบว่าเป็นสิ่งที่ดีทาง่ายในชุมชน มีคุณค่า และมีประโยชน์ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการนำความรู้และทักษะที่ได้จากการให้บริการ

วิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลในวิชาชีพในอนาคต ดังคำบอกเล่าของนักศึกษาหญิงดังต่อไปนี้

“ตอนที่กลุ่มหนูได้ประเด็นการส่งเสริมพัฒนาการทารกในครรภ์แล้วต้องมีการนำเอาภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประกอบในการจัดกิจกรรมของโครงการด้วย กลุ่มหนูก็ไม่ว่าอะไรอะไรมาทำกิจกรรมดี นึกไม่ออกเลย”

“ตอนแบ่งกลุ่ม กลุ่มหนูต้องทำโครงการการส่งเสริมพัฒนาการทารกในครรภ์โดยใช้ภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หนูก็เห็นนะว่าเป็นเรื่องดีแต่หนูนึกไม่ออกเลยว่าเราจะใช้อะไร หรือสิ่งใดที่เป็นภูมิปัญญาไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในส่งเสริมพัฒนาการทารกในครรภ์ดี หนูปรึกษากันหมู่เพื่อนๆ และก็ปรึกษาคูประจักษ์กลุ่มด้วยค่ะ ครูแนะนำให้ไปสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต พวกหนูก็เห็นว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับसानปลาตะเพียนที่เราจะเอามาประยุกต์ใช้ได้แล้วหนูว่ามันน่าสนใจเพราะว่าวัสดุที่ใช้สามารถหาได้จากในชุมชนของเราเอง”

“หนูคิดว่ากิจกรรมที่จัดในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการทารกในครรภ์ โดยนำทางมะพร้าวที่มีอยู่มากในจังหวัดชลบุรี มาร่วมกันมาสานปลาตะเพียนกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และนำมาแขวนไว้ที่เตียงเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสายตา ถือว่าเป็นของเล่นเด็กที่ทำได้ง่ายและประหยัดค่าใช้จ่ายรวมทั้งเป็นการสืบสานภูมิปัญญาไทยของคนโบราณ ซึ่งมองอีกแง่หนึ่งการสานปลาตะเพียนก็เป็นกลวิธีที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาและทำกิจกรรมร่วมกัน พี่สาวให้น้อง ยายสอนหลาน ๆ พ่อแม่สอนลูก ๆ ก็ช่วยส่งเสริมสัมพันธ์ภาพของครอบครัวด้วย”

“หนูชอบกิจกรรมที่มีการปรุงอาหารที่มีส่วนผสมของสมุนไพร จากที่วางแผนไว้ว่าเราจะสอนป้า ๆ อาสาสมัครสาธารณสุข กลับกลายเป็นว่าเราได้รับ

คำแนะนำที่ค่อนข้างก่อนปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยจากการที่เราศึกษาเราก็ได้ช่วยกันเติมเต็มในส่วนที่เป็นความรู้เชิงทฤษฎีว่าทำไมสมุนไพรตัวนี้ที่เป็นส่วนประกอบของอาหารที่ช่วยกระตุ้นน้ำนมจึงช่วยทำให้น้ำนมหลังออกมาเยอะ ก็สนุกดีมาก ๆ ค่ะ บ้า ๆ ลุง ๆ น่ารักมาก”

“หนูคิดว่ากิจกรรมที่ครูให้หนูทำในโครงการบริการวิชาการครั้งนี้มีประโยชน์กับหนูมาก แล้วหนูคิดว่าถ้าหนูต้องไปทำอีกตอนที่หนูจบไปแล้วจะเป็นแนวทางในการทำงาน เราสามารถนำหลักการเอาไปประยุกต์ใช้ได้ในการให้ความรู้ทางสุขภาพซึ่งไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายใดก็ตาม”

นอกจากนี้การจัดทำโครงการบริการวิชาการที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยในครั้งนี้จะให้นักศึกษาได้พัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ แล้วนักศึกษายังมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการโครงการ มีการประยุกต์ความรู้การปฏิบัติทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และภูมิใจในตนเองมากขึ้นซึ่งในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 เป็นรายวิชาทฤษฎีที่นักศึกษาต้องนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เมื่อขึ้นฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 ซึ่งจะขึ้นฝึกในภาคการศึกษาถัดไป ทั้งแผนกฝากครรภ์ คลอด และหลังคลอด ดังคำบอกเล่าของนักศึกษา ดังต่อไปนี้

“จากการจัดโครงการในครั้งนี้ทำให้พวกเราต้องอ่านหนังสือกันเยอะมาก หาข้อมูล ได้รับความรู้แล้วก็ได้ลงมือทำ ทำให้เรามั่นใจและคิดว่าเรานำไปใช้ในการปฏิบัติงานตอนที่เราจะไปฝึกปฏิบัติงานบนนอร์ดในวิชา ปมผด.1 ได้ นอกจากนี้เรามีแผ่นพับที่เราทำไว้ตอนวันไปออกนิทรรศการแล้วเราก็สามารถนำไปใช้ได้กับผู้รับบริการที่เวิร์ดซึ่งมีทั้งแผนกฝากครรภ์”

“จากการจัดโครงการในครั้งนี้ทำให้พวกหนูมีมั่นใจและแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตอนที่เราจะไปฝึกปฏิบัติงานบนนอร์ดในวิชา ปมผด.1 ได้”

## ข้อจำกัดให้ประสบการณ์และความรู้ที่ยิ่งใหญ่

นักศึกษาพบว่าการจัดทำโครงการที่เน้นการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 ทำให้เกิดประสบการณ์มากมาย จากความรู้เดิมที่ได้จากชั้นเรียนที่มีจำกัดสู่การค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง การฝึกเขียนโครงการ การนำเสนอโครงการ การจัดทำโครงการ และการสรุปผลโครงการ การดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการวางแผนที่ดี และสร้างสรรค์งานได้จนสำเร็จ โดยมีรายละเอียดของประสบการณ์ดังนี้

### ฝึกคิด ฝึกทำ กล้าแสดงออก

นักศึกษาพบว่าการจัดทำโครงการครั้งนี้ช่วยให้ฝึกคิด ฝึกทำ กล้าแสดงออก เนื่องจากนักศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำโครงการเป็นกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มต้องวางแผนตั้งแต่การทบทวนความรู้ทางทฤษฎีในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 หาประเด็นสำคัญที่จะนำมาบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการใช้ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดชลบุรี มาใช้ในการให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขในการดูแลมารดา และทารกด้วยภูมิปัญญาไทย โดยการจะทำให้โครงการประสบความสำเร็จทุกคนต้องช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และกล้าที่จะแสดงออกดังคำกล่าวของนักศึกษาดังต่อไปนี้

“การเรียนการสอนแบบนี้เริ่มต้นจากการที่เราต้องมาคุยกันภายในกลุ่ม และต้องร่วมกันแสดงความคิดเห็นถ้าเราไม่พูดไม่บอก เราก็จะสรุปประเด็นกันไม่ได้สักที ทำให้การดำเนินกิจกรรมเข้าไปอีก เพราะฉะนั้นเราต้องกล้าแสดงออก โดยหัวหน้ากลุ่มต้องคอยกระตุ้นในกลุ่มตลอดเวลา ทำให้สมาชิกช่วยกันพูดเพื่อหาข้อสรุปเพราะเราต้องนำข้อสรุปของกลุ่มไปคุยกับอาจารย์อีก ถ้ากลุ่มไม่ชัดเจนก็ไม่คุยกับอาจารย์ไม่ได้”

“ตอนแรกทีอาจารย์บอกว่าให้พวกเราจัดบริการวิชาการให้คำแนะนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พวกเรารู้สึกไม่มั่นใจใจกลัว แล้วก็มีความกลัวว่าไม่รู้จะทำอย่างไร แต่อาจารย์ก็ให้คำแนะนำว่าใจเย็นๆ ตั้งสติ แล้วลองนึกถึงว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีลักษณะอย่างไร เช่น อายุเท่าไร ทำงานอะไร เรียนจบชั้นอะไร แล้วถ้าเราจะต้องให้ความรู้ทางสุขภาพเราจะทำอย่างไรดี จากคำถามของอาจารย์เราก็เลยพูดคุยกันจนได้กิจกรรมที่ใช้เรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ เช่น การจัดนิทรรศการ การลงมือปฏิบัติจริง”

“ตอนที่อาจารย์ให้ประเด็นมาว่าให้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการนำภูมิปัญญาไทยมาดูแลและให้คำแนะนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นักศึกษาในกลุ่มก็ช่วยกันแสดงความคิดเห็นและค้นหาข้อมูลว่าเราจะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันไหนดีมาใช้ในการให้ความรู้และยังสามารถให้ความรู้ที่นั่นคงอยู่ ในกลุ่มก็เลยตกลงกันว่าต้องใช้สิ่งที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี ซึ่งก็คือ ทางมะพร้าว เพื่อให้ง่ายต่อการจูงใจให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นความสำคัญต่อกิจกรรมนั้น ๆ”

### ฝึกการวางแผนที่ดี

การจัดทำโครงการทำให้นักศึกษาทุกกลุ่มได้ฝึกการวางแผน ฝึกการบริหารเวลา เพื่อให้การจัดทำโครงการตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแผนการดำเนินบริการวิชาการต้องเริ่มจากการค้นหาประเด็น การค้นหาแหล่งข้อมูลต่างๆ การจัดทำโครงการ การเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและเวลา การเลือกกิจกรรมและเครื่องมือการประเมินผล ซึ่งนักศึกษาต้องมีการดำเนินการตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายภายใต้การจำกัดของเวลา ภายหลังสิ้นสุดการดำเนินโครงการนักศึกษาพบว่า การที่โครงการจะสำเร็จได้ต้องมีการบริหารและการวางแผนที่ดี ทั้งการบริหารงาน การบริหารเวลา การบริหารคน และการบริหารเงิน ดังคำบอกเล่าของนักศึกษาชายและหญิง ดังต่อไปนี้

“กลุ่มของผมต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องช่วยกันค้นคว้าและวางแผนกิจกรรมที่ทำในโครงการ และต้องส่งงานของกลุ่มให้ตรงเวลาตามตารางการมอบหมายที่อาจารย์ประจำกลุ่มมอบหมายไว้ และเข้าพบอาจารย์ประจำกลุ่ม เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเป็นระยะๆ ทำให้ต้องบริหารเวลาให้ดีและกิจกรรมต่าง ๆ ต้องวางแผนให้ชัดเจน”

“ในกลุ่มของหนูจะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ช่วงหาข้อมูลต้องวางแผนการหาข้อมูลตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย ช่วยกันหาข้อมูลทั้งทางอินเทอร์เน็ต ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุป ซึ่งต้องชัดเจนในประเด็นที่ได้รับ และต้องวางแผนโดยมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดว่างานแต่ละชิ้นจะต้องเสร็จเมื่อไหร่”

### สรรค์สร้างงานได้จนสำเร็จ

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา และอาจารย์ประจำกลุ่มมีการกระตุ้น และส่งเสริมให้นักศึกษาให้ดำเนินงานในแต่ละกลุ่มให้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมีการติดตามการทำงาน และให้คำแนะนำภาพรวมร่วมกันในชั้นเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้อาจารย์และเพื่อนนักศึกษาร่วมกันพิจารณาให้ตรงตามประเด็นที่กำหนด โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างโครงการและเนื้อหาที่เรียน ซึ่งการที่จะทำโครงการที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมเป็นสำคัญ ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในทีม มีความสามัคคี มีผู้นำที่สามารถบริหารจัดการทีมได้ดี โดยการแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนในทีมได้ร่วมกันทำงานอย่างเหมาะสม ต้องมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการนัดทำงานแต่ละครั้ง เพื่อที่สมาชิกของทีมจะได้รู้ทิศทางที่ชัดเจนในการทำงาน จนกระทั่งงานสำเร็จได้ด้วยดี ดังคำบอกเล่าของนักศึกษาหญิงรายหนึ่งดังต่อไปนี้

“การร่วมกันกับเพื่อน ๆ เพื่อทำโครงการในครั้งนี้ ในกลุ่มจะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ใครเป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ มีการแบ่งเนื้อหาให้กันทำ

มีการแบ่งทำแผนพับ มีการเตรียมอุปกรณ์ในการสานปลาตะเพียน และมีความรู้สึว่าโครงการที่เราทำนี้เป็นโครงการของเรา มีความมุ่งมั่นเอาใจจริงเอาใจ และมีความสนุกสนานกับงานที่ทำ ส่งผลทำให้มีแรงขับเคลื่อนในการที่จะทำงานให้ได้ดีที่สุด และประสบความสำเร็จที่สุด”

### อุปสรรคเป็นบทเรียนสนับสนุนให้เข้มแข็งและเจริญเติบโต

ในการจัดทำโครงการของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม ได้พบเจอปัญหาและอุปสรรคที่หลากหลาย ตั้งแต่การหาความชัดเจนของประเด็น/หัวข้อในการที่จะทำโครงการ ความไม่ชัดเจนของเป้าหมายในการทำโครงการ การคิดขั้นตอนกิจกรรมในการดำเนินโครงการ การวางแผนการซื้ออุปกรณ์และการใช้งบประมาณที่ได้รับ การจัดสรรหน้าที่บทบาทในการทำงานที่ไม่ลงตัว การบริหารเวลาที่มีอยู่จำกัด การหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับปัญหา การพูดคุยและตกลงกันไม่ชัดเจน เช่น กลุ่มส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ต้องมีการประเมินพัฒนาการในวัยทารก (อายุ 0-1 เดือน) ด้วยแบบประเมินDSPM ซึ่งนักศึกษาต้องมีการฝึกซ้อมการใช้แบบทดสอบประเมินทักษะการประเมินพัฒนาการในวัยทารก (อายุ 0-1 เดือน) ด้วยแบบประเมิน DSPM ก่อนเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการไปให้บริการวิชาการแก่อาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งนักศึกษาเคยมีแต่ประสบการณ์ประเมินเด็กโตที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้นักศึกษาต้องศึกษาจาก youtube และยืมหุ่นทารกแรกเกิดมาฝึกซ้อมการตรวจประเมิน เป็นต้น และต้องมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหลายอย่าง เช่น เมื่อถึงวันจัดเตรียมสถานที่ ซึ่งในกลุ่มของ “สายใยแห่งรัก สร้างสรรค์พัฒนาการทารกในครรภ์” มีกิจกรรมวงล้อพาโซด และล้วงไข่ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้เสียงค่อนข้างดัง อาจารย์บอกกลุ่มข้างเคียง ดังนั้นจึงมีการปรับแผน โดยย้ายกลุ่มดังกล่าวไปอยู่ส่วนท้ายของห้องประชุม ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวทำให้นักศึกษารู้จักรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และคิดหาวิธี

แก้ไขปัญหานั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวของนักศึกษาดังต่อไปนี้

“ตอนจัดนิทรรศการกลุ่มของตนเองได้อยู่ในพื้นที่ตรงกลาง ซึ่งตอนแรกมองไม่เห็นปัญหา แต่พอวันไปจัดเตรียมสถานที่ ก็มีเพื่อนในกลุ่มอื่นลองมาเล่นเกมล้วงวงล้อพาโซด และล้วงไข่ ทำให้เจอปัญหาว่าเสียงดังมาก จนไปรบกวนกลุ่มข้างเคียงที่ต้องมีการสาธิตการอุ้มลูก หรือสาธิตการสานปลาตะเพียนเราเลยต้องมีการพูดคุยกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ เพื่อขอปรับตำแหน่ง โดยให้กลุ่มเราอยู่ในพื้นที่ช่วงท้ายห้องประชุมแทนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเสียงดังแล้วไปรบกวนสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ”

“ตอนได้รับมอบหมายให้สาธิตการทำโยคะเพื่อเตรียมคลอด ในกลุ่มต้องหาข้อมูลเยอะมาก เพราะพอมานำเสนอในกลุ่มใหญ่จะถูกถามข้อมูลถึงประโยชน์ในแต่ละท่า ทำให้หลังจากนำเสนอเราต้องทำการบ้านกันเยอะมากทั้งการค้นคว้าหาข้อมูล พูดคุยสอบถามจากผู้รู้และนำมาทดลองปฏิบัติพร้อมทั้งสรุปเป็นข้อความที่ทำให้เราสามารถอธิบายให้อาสาสมัครฟังและเข้าใจได้”

### การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ภายหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ นักศึกษาที่ผ่านประสบการณ์ในการบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนมีประสบการณ์ชีวิตในทางบวกต่อการให้บริการวิชาการ ทั้งต่อตนเองและผู้เข้าร่วมโครงการ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจต่อภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักศึกษาได้จัดทำโครงการที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งทำให้ต้องศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างละเอียดและลึกซึ้ง ทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายของภูมิปัญญาไทย และ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างถ่องแท้ กล่าวคือภูมิปัญญา มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ว่า พื้นความรู้ความสามารถอันเกิดจาก ประสบการณ์ของตนเอง สำหรับภูมิปัญญาไทยนั้น หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคน ไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่าน กระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประมวล แต่ง พัฒนาและ ถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถี ชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นรากเหง้าที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของท้องถิ่นหรือสังคมนั้น ๆ มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนา ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และเกิดความภาคภูมิใจในผลผลิตของบรรพบุรุษ

การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เป็นการนำองค์ความรู้ที่เกิดจากการ สั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้และ ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา เช่น การ จัดทำโครงการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รอบรู้สุขภาพใส่ใจส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยภูมิปัญญา พื้นบ้าน ทำให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงภูมิปัญญาไทยและ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน รวมทั้งให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยศึกษาผ่านกิจกรรมการสาธิตปลา ตะเพียนของบุคคลในท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี โดยใช้วัสดุ จากธรรมชาติที่หาง่ายและมีอยู่มากในท้องถิ่น เพื่อนำ มาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทารกให้เหมาะสมตามวัย ทั้งการพัฒนาการด้านสายตา และกล้ามเนื้อมัดใหญ่ใน การเอื้อมคว่ำปลาตะเพียนสาน และโครงการสมุนไพร กระตุ้นน้ำนมเพื่อลูกน้อย ทำให้นักศึกษาเข้าถึง ภูมิปัญญาไทย โดยการนำสมุนไพรมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของ อาหาร เพื่อใช้ในการกระตุ้นน้ำนม เช่น ขิง ใบกระเพรา กุยช่าย หัวปลี รวมถึงการนำสมุนไพร เช่น โพล ขมิ้น ข่า ผิวมะกรูด ตะไคร้หอม พิมเสน การบูร ใบ

มะขาม มาใช้ในการทำลูกประคบบริเวณเต้านม เพื่อ กระตุ้นให้มีน้ำนม ลดอาการคัดตึงเต้านม จากการไหล เวียนของโลหิตที่ดีขึ้น

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นวิธี การสอนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้โอกาสเด็กเรียนรู้โดยการ สืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจ ควรค่าแก่การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉวีวรรณ สุวรรณภา (2558) ที่ทำการศึกษากับนิสิตชั้น ปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ดำเนินการโดยให้นิสิตทำโครงการรายวิชา สัมมนาสังคมศึกษาในหัวข้อที่นิสิตสนใจและเกี่ยวข้องกับ รายวิชาและสาขาวิชาที่ศึกษา โดยอาจารย์ผู้สอนเป็น ที่ปรึกษาพบว่าผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้โครงการ ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจากผู้สอนที่ได้ กระตุ้นสร้างความสนใจด้วยการอภิปราย ตอบคำถาม ซึ่งเป็นทักษะการคิดด้านการสื่อความหมาย การตั้ง คำถาม ในช่วงที่มีการทำโครงการ ต้องช่วยกันแก้ไขซึ่ง ถือเป็นทักษะการคิดในการแก้ไขปัญหา มีการออกแบบ การจัดทำกิจกรรมเป็นความคิดสร้างสรรค์ และผู้เรียน มีประเมินการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะทางตัวเลข และการจัดลำดับสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบ โครงการที่เน้นภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้า กับการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 นั้น โดยเริ่มจากให้นักศึกษา ค้นคว้าจากสิ่งที่ตนสนใจที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นและเนื้อหาในรายวิชา และนำ เสนอออกแบบออกมาในรูปโครงการ ทำให้นักศึกษาได้ เรียนรู้และพัฒนาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ความ สัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะ วิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ (อรทัย แซ่ตั้ง, 2556) ดังจะเห็นได้จากผล การวิจัยที่พบว่านักศึกษามีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ นักศึกษาทุกกลุ่มได้มีการแบ่งหน้าที่การเป็นหัวหน้ากลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และได้ฝึกการวางแผน ฝึกการบริหารเวลา เพื่อให้การจัดทำโครงการตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีความรู้และความเข้าใจในสาระสำคัญของการดูแลมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด สามารถนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้ในการอ้างอิง และแก้ไขปัญหาได้โดยเริ่มจากการค้นหาประเด็น การค้นหาแหล่งข้อมูลต่างๆ การจัดทำโครงการ การเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและเวลา การเลือกกิจกรรมและเครื่องมือการประเมินผล และสุดท้ายนักศึกษาสามารถเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอสารสนเทศตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการดูแลสุขภาพมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฉวีวรรณ สุวรรณภา (2558) ที่ทำการศึกษาในสัปดาห์ที่ 4 ดำเนินการโดยให้นิสิตทำโครงการในหัวข้อที่นิสิตสนใจและเกี่ยวข้องกับรายวิชาที่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจากผู้สอนที่ได้กระตุ้นสร้างความสนใจด้วยการอภิปรายตอบคำถาม และใช้คำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนคิดตอบได้หลากหลาย ซึ่งเป็นทักษะการคิดด้านการสื่อสารความหมาย การตั้งคำถาม ในเรื่องกำหนดหัวข้อเรื่องที่ศึกษา เหตุผลที่ศึกษา มีการวางแผนร่วมกันในช่วงที่มีการทำโครงการต้องช่วยกันแก้ไขซึ่งถือว่าเป็นทักษะการคิดในการแก้ไขปัญหา มีการออกแบบการจัดทำกิจกรรมเป็นความคิดสร้างสรรค์ และผู้เรียนมีประเมิณการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะทางตัวเลขและการจัดลำดับ

เมื่อนักศึกษามีความรู้ และฝึกทักษะการถ่ายทอดความรู้ผ่านการบริการวิชาการที่บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยนำเอาภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการดูแลมารดาและทารกด้วยภูมิปัญญาไทย ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ฝึกทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่ได้มาจากทั้งจากเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์พูดคุย และนำมาจัดทำโครงการพบว่ามีความรู้และมีประโยชน์ ทำให้นักศึกษาระหนักถึงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการนำความรู้และทักษะที่ได้จากการให้บริการวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติพยาบาลในวิชาชีพในอนาคต ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณดี เนียมสกุลและคณะ (2557) ที่ทำการศึกษาความเข้าใจต่อประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการที่บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่านักศึกษาได้ประสบการณ์ทางบวกต่อการให้บริการวิชาการทั้งตนเองและผู้เข้าร่วมโครงการ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเกิดความภูมิใจต่อวิถีไทยและภูมิปัญญา และสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และดาริน โต๊ะกานี (2551) ที่ทำการศึกษาเชิงบรรยายเกี่ยวกับสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมด้านความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้รับบริการที่มีความต่างทางวัฒนธรรมจะมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลผู้ที่ไม่มีความประสบการณ์ตรง ทั้งนี้เมื่อนักศึกษามีความเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรมก็จะทำให้สามารถวางแผนการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

### เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ สุวรรณภา. (2558). **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิด ในรายวิชาสัมมนา สังคมศึกษา ของนิสิตสาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(2), 2-19.
- วรรณวดี เนียมสกุล และคณะ. (2557). **ประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในการบริการวิชาการที่ บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และ ผดุงครรภ์ 1.** วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์, 6(2), 60-73.
- ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์และดาริน โต๊ะการิน. **รายงานวิจัย เรื่องสมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการพยาบาลของนักศึกษา พยาบาลในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.** มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์: นราธิวาส.
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราช ชนก (สิงหาคม 2558).** กรุงเทพฯ: สถาบันพระบรมราชชนก.
- อรทัย แซ่ตั้ง. (2556). **รายละเอียดประสบการณ์ ภาคสนาม (มคอ. 3) วิชาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์.**